

На данашњи дан 1817. године вођа Првог српског устанка Ђорђе Петровић Карађорђе је, по повратку у отаџбину из Русије (преко Аустрије) убијен у Радованском Лугу код Велике Плана, према налогу кназа Милоша Обреновића. У Аустријско-турском рату (Кочина Крајина) борио се као фрајкор (добровољац) у саставу јединица капетана Коче Анђелковића, на аустријској страни. Као буљубаша (турски чин у рангу команданта батаљона) учествовао је у акцијама против Јањичара. На збору српских првака у Орашцу 14. фебруара 1804. изабран је за "вожда" у борби против Турака. Истеравши Турке из Београдског пашалука (Смедеревског) после победа на Иванковцу, Мишару и Делиграду и ослобођења Београда, настојао је да издејствује признање Србије, али међународни услови нису били повољни. Покушавао је да се ослони на Русију и 1807. створена је нека врста српско-руског војног савезништва, што је окончано за Србију крајње неповољним Букурештанским миром 1812. После слома устанка 1813. избегао је у Аустрију, затим у Русију, да би по повратку у Србију трагично настрадао. Карађорђе је родоначелник краљевске породице Карађорђевић.

Данас је субота, 24. јул 2021.

1567 - Шкотску краљицу Марију Стјуарт незадовољно племство приморало је да абдицира, због тога што је протестантској Шкотској покушала да наметне римокатолицизам.

1783 - Рођен је јужноамерички револуционар, војсковођа и државник Симон Боливар, најзначајнија личност у борби за независност Латинске Америке од Шпаније. После низа војних победа над Шпанцима назван је "El Libertador de la Patria" (Ослободилац отаџбине). Ослободио је Венецуелу, Еквадор, Панаму и Перу и изабран је за председника Колумбије и Боливије, која је по њему добила име. Његову животну замисао, оснивање федерације јужноамеричких република, омела су трвења владајућих кругова и отпор САД и Велике Британије. Оптужен за намеру да се прогласи монархом, повукао се с власти 1830. и убрзо умро.

1799 - Француске трупе генерала Наполеона Бонапарте потукле су Турке (у ствари египатске јединице) код Абукира у Египту.

1802 - Рођен је француски писац Александар Дима Отац, један од зачетника фељтонистичког романа. Сам или уз помоћ многобројних сарадника написао је око 300 дела, пуних живота и занимљивих преокрета, чија композиција, жив дијалог и сликовити описи привлаче и сада читалачку публику широм света. Најпре се истакао романтичним драмама "Анри III и његов двор", "Антони", "Кула Нел", "Кин". Писао је и комедије, али је светску славу стекао многобројним слободно обрађеним романима с мотивима из француске историје: "Три мускетара", "Гроф од Монте Криста", "Краљица Марго", "Двадесет година после", "Краљичин ђердан", "Црна лала".

1804 - Српска потера предвођена бимбашом (турски војни чин у рангу команданта батаљона), касније војводом, Миленком Стојковићем ухватила је и погубила, на дунавском острву Ада Кале, дахије Аганлију, Кучук Алију, Мулу Јусуфа и Мехмеда Фочића, који су претходно "сечом кнезова" запалили искру Првог српског устанка. Намера дахија била је да се дочепају Видина (данас Бугарска). Власти у Истанбулу су веровале да су Срби осветом над дахијама добили задовољење, али су се устаници под вођством Карађорђа сукобили 1805. са султановом војском.

1824 - Резултати првог испитивања јавног мњења у свету објављени су у америчкој држави Делавер уочи председничких избора у САД.

1828 - Рођена је српска сликарка и песникиња Мина Караџић, кћерка Вука Караџића и супруга Алексе Вукомановића, првог професора књижевности на Лицеју у Београду. Међу њених педесетак сачуваних слика, махом портрета, истичу се "Аутопортрет", "Црногорац са капом", "Млади Црногорац", "Девојка са виновом лозом". Преводила је на немачки српске народне приповетке и пословице и објавила их је у Берлину 1854. Штампала је успомене на Бранка Радичевића и оставила забелешке с путовања по Србији.

1828 - Рођен је руски писац, књижевни критичар и естетичар Николај Гаврилович Чернишевски, који је створио сопствени естетички систем и снажно утицао на руску књижевност у 19. веку. Због пропагирања идеја сељачке револуције и утопијског социјализма прогнан је у Сибир. У дисертацији "Естетички однос уметности према стварности" инсистирао је на друштвеној улози књижевности, уз подразумевајућу анализу уметничких елемената књижевног дела. У роману "Шта да се ради" ватрено је пропагирао социјалистичко-утопијске погледе на проблеме брака, породице, еманципације жене. Остала дела: "Огледи о Гогољевом периоду руске књижевности", "Књижевно-критички чланци", "Рус на рандевуу".

1864 - Рођен је немачки писац Бењамин Франклин Ведекинд, познат као Франк Ведекинд, који је ексцентричним али снажним драмама, пуним ироније и цинизма, трагике и комике, гротескних ликова, драстичних еротских сцена и уличног жаргона, провоцирао грађански морал. Дела: драме "Пролећно буђење", "Земаљски дух", "Маркиз фон Кајт", "Пандорина кутија", "Мртвачки плес", "Музика", "Цензура", песме "Четири годишња доба".

1883 - У покушају да преплива брзаке реке изнад Нијагариних водопада, удавио се Метју Веб, који је 1875. први препливао канал Ламанш.

1921 - Рођен је Ђузепе ди Стефано, италијански оперски уметник, тенор. Рођен у Катанији, на Сицилији, певање је учио у Милану, а деби је имао 1947. године у миланској Скали. Због специфичне боје гласа, од педесетих 20. века, Ди Стефано је сматран

једним од најбољих светских певача. Освајач је златног Орфеја, престижне италијанске музичке награде. Често је певао у дуету са оперском дивом Маријом Калас.

1923 - Грчка, Турска и силе победнице у Првом светском рату потписале су у Лозани конвенцију о принудном исељавању хришћана из Турске у Грчку и муслиманског живља у супротном правцу (сви муслимани Турске, независно од етничког порекла и језика сматрани су Турцима у складу са исламским правом). Турска се одрекла свих права на претходно изгубљене територије у Првом светском рату, али је задржала Источну Тракију укључујући и Једрене, чиме су дефинитивно одређене границе турске државе на европском континенту.

1943 - Савезничко ваздухопловство је у Другом светском рату почело операцију "Гомора", усредсређено тешко бомбардовање немачког лучког града Хамбург.

1946 - САД су извеле прву подводну атомску пробу на коралским атолима Бикини у саставу Маршалских острва у западном делу Пацифика, чиме је почела серија атомских проба чувана у тајности до 1958. Година 1954. и 1956. ту су испробаване и хидрогенске бомбе. Становништво је претходно присилно исељено а последице високе радијације и сада осећају житељи пацифичких острва.

1957 - Умро је француски писац, режисер и глумац руског порекла Александар Жорж Гитри, познат као Саша Гитри, аутор лаких комедија, које је сам режирао и у њима играо главне улоге. Дела: комедије "Ноћни чувар", "Лепа свадба", оперете "Маскирана љубав", "Моцарт", филмови "Кад би Версај проговорио", "Роман једног варалице".

1967 - Француски председник Шарл де Гол завршио је у Монреалу говор ускликом "Живео слободни Квебек" (канадска покрајина са француском етничком већином, некада француска колонија), изазвавши скандал у канадској јавности и жесток протест премијера Лестера Пирсона, па је шеф француске државе био приморан да скрати посету Канади.

1974 - Константин Караманлис је, после седмогодишње владавине војне управе, образовао у Грчкој прву цивилну владу и у тој земљи је саопштена општа амнестија за све политичке затворенике.

1974 - Умро је енглески физичар Џејмс Чедвик, добитник Нобелове награде за физику 1935, који је 1932. открио неутрон. У Другом светском рату од 1943. до 1945. као главни британски инструктор радио је на "Манхетн пројекту" развоја атомске бомбе у Лос Аламосу, САД.

1976 - Амерички свемирски брод "Викинг 1" спустио се на Марс, чиме је почело испитивање могућности живота на тој планети.

1980 - Умро је енглески филмски глумац Питер Селерс, изузетан комичар, мајстор прерушавања. Играо је у серији филмова о Пинк Пантеру. Остали филмови: "Др Стренцлав", "Лолита", "Пуцањ у тами", "Шта је ново, мачкице", "Затвореник Зенде", "Добродошли, господине Ченс".

1981 - У кинеској провинцији Сечуан у поплавама је погинуло више од 700 особа, а милион и по је остало без крова над главом.

1991 - Преминуо је јеврејски писац Исак Башевис Сингер, добитник Нобелове награде за књижевност 1978, чија су дела инспирисана традицијом и фолклором Јевреја у Источној Европи, највише Галицији (данас подељена између Пољске и Украјине). Јеврејска заједница у тој области имала је бројне специфичности, и оне су најчешћа тема његових дела. Преселио се у САД 1935. Дела: романи "Сатана у Горају", "Москатови", "Мађионичар из Лублина", "Роб", "Имање", "Посед", "Непријатељи: љубавна прича", "Шоша", збирке прича "Гимпел луда", "Спиноза из Пијачне улице", "Кратки петак", "Сеанса и друге приче", "Страсти", "Стара љубав", мемоарске књиге "У судници мог оца", "Дечак у трагању за Богом", "Младић у трагању за љубављу", "Изгубљен у Америци".

1996 - У предграђу главног града Шри Ланке Коломба погинуло је 57 и рањено више од 500 лица у експлозији подметнутој у приградски воз, за коју су оптужени тамилски побуњеници.

2005 - Умро је британски научник Ричард Дол, који је први утврдио везу између дувана и рака плућа, као и између алкохола и рака дојке и открио позитивно дејство аспирина у

лечењу срчаних обољења.

2005 - Американац Ленс Армстронг седми пут заредом тријумфовао је на највећој светској бициклистичкој трци - "Тур д'Франс" и тако каријеру окончао подвигом који ће тешко бити поновљен.

2017 - Председник Србије Александар Вучић позвао је на унутрашњи дијалог о Косову и Метохији.

(РТВ)